

HAFTALIK GELİŞMELER (4-10 EKİM 2025)

TÜRKİYE

- İSO, imalat sektörü ihracat iklimi endeksinin Eylül ayında bir önceki aya kıyasla 0,2 puan düşüşle 51,7 düzeyine gerilediğini açıkladı; böylece endeks, 21. ayında da 50 eşik değerinin üzerinde kalarak ihracat koşullarında iyileşme eğiliminin sürdüğüne işaret etti. Konuyla ilgili ISO tarafından yayımlanan metinde, Eylül ayında Almanya ve ABD gibi ana pazarlarda ekonomik aktivitenin artış eğiliminde olmasına rağmen Ağustos ayına göre daha yavaş seyrettiği, Birleşik Krallık, Fransa ve Rusya gibi önemli pazarlarda aktivitenin gerilediği, Suudi Arabistan pazarında ise en belirgin büyümenin kaydedildiği ifade edildi.
- TCMB Başkanı Fatih Karahan, TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda yaptığı **sunumda enflasyonun ara hedeflerle uyumlu seyretmesini sağlayacaklarını** ifade etti. Karahan sunumunda "Sıkı para politikası duruşumuz, dezenflasyon sürecinin devamını sağlayacak. Ayrıca ekonomik birimlerin beklentilerindeki ayrışma ve olası oynaklıklara karşı, parasal aktarımı makro ihtiyati tedbirlerle destekliyoruz. Bunun yanında likidite koşullarına göre etkin bir likidite yönetimi uygulamaya da devam ediyoruz." ifadelerine yer verdi.
- Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu'nun (TESK) Eylül verileri, **ekonomik durgunluğun ticari hayata etkisindeki artışa işaret etti. Yılın başından bu yana ilk kez açılan esnaf işyeri sayısı geçen yılın gerisine düştü. Bununla birlikte kapanan işyeri sayısı da yaklaşık %13 düşüş kaydetti.**

Açılan kapanan esnaf işyeri sayısı

	Açılan			Kapanan		
	2024	2025	DEĞİŞİM(%)	2024	2025	DEĞİŞİM(%)
OCAK	23902	29184	22,1	12041	12554	4,26
ŞUBAT	21774	25338	16,37	10217	9214	-9,82
MART	24002	25591	6,62	9230	8788	-4,79
NİSAN	14854	26683	79,64	6742	9411	39,59
MAYIS	25254	27438	8,65	10363	9130	-11,9
HAZİRAN	15720	22286	41,77	6044	7434	23
TEMMUZ	23273	27578	18,5	9361	9352	-0,1
AĞUSTOS	22745	25293	11,2	8389	8419	0,36
EYLÜL	26723	26378	-1,29	10329	9000	-12,87
TOPLAM	198247	235769	18,93	82716	83302	0,71

Kaynak:TESK verilemrinden derlenmiştir

- Türkiye'nin yerli elektrikli otomobili Togg'da 100 adetlik ilk parti Almanya'ya gönderildi. Türkiye İnovasyon Haftası (TIW) kapsamında konuşan Ticaret Bakanı Ömer Bolat, yıl sonuna kadar bu sayının 1.000'e yaklaşacağını açıkladı.
- Türkiye otomotiv endüstrisi, Ocak-Eylül döneminde 30,2 milyar dolarlık dış satım gerçekleştirirken, 2023'ten bu yana 9 aylık bazda üst üste üçüncü kez rekor kırdı. Sektörün ihracat verilerine bakıldığında, 2024'ün söz konusu döneminde otomotiv ihracatı 26,9 milyar dolar, 2023'te 25,6 milyar dolar, 2022'de 22,3 milyar dolar olarak gerçekleşti.

- Dünya Bankası, son yayımladığı raporunda **Türkiye ekonomisi için 2025 yılı büyüme tahminini %3,1'den %3,5'e, 2026 tahminini %3,6'dan %3,7'ye, 2027 tahminini ise %4,2'den %4,4'e yükseltti.**
- TÜİK, Ağustos ayına ilişkin sanayi üretim endeksi verilerini açıkladı. Buna göre, Ağustos'ta takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretim endeksi, geçen yılın aynı ayına kıyasla %7,1; bir önceki aya kıyasla ise %0,4 yükseldi. Sanayinin alt sektörleri incelendiğinde, **Ağustos'ta madencilik ve taş ocakçılığı sektörü endeksi geçen yılın aynı ayına kıyasla %2,6, imalat sanayi sektörü endeksi %7,7 ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi %6,1 arttı.**

DÜNYA

- **Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)**, 2025 yılı küresel ticaret büyümesi tahminini yükseltti, ancak 2026 yılı görünümünün kötüleştiği konusunda uyardı. **2025 yılında ticaret hacmi büyümesini, Ağustos raporunda yer alan %0,9'luk bir önceki tahminden keskin bir artışla %2,4 seviyesinde gerçekleşeceğini öngördü.** Ancak gelecek yıl için görünüm pek de parlak değil; kuruluş, Ağustos ayında **2026 yılı için öngördüğü %1,8'lik ticaret hacmi büyüme beklentisini %0,5'lik zayıf bir orana düşürdü.**
- 2025 Kimya Nobel Ödülü, **metal-organik çerçeveleri (MOF) geliştiren** Susumu Kitagawa, Richard Robson ve Omar M. Yaghi'ye verildi. **Moleküllerin girip çıkabildiği geniş boşluklar içeren bu yeni yapı, çöl havasından su toplamak, sudaki kirleticileri ayıklamak, karbondioksiti yakalamak ve hidrojen depolamak için kullanılabilir.**
- Çin Ticaret Bakanlığından yapılan açıklamaya göre; **nadir toprak elementlerini çıkarma, eritme, ayırma işlemleri, mıknatıs malzemelerinin imalatı ile nadir toprak elementlerinin ikincil kaynak olarak kullanımı ve geri dönüşümüyle bağlantılı teknolojilerin ihracatına kısıtlama getirildi.** Nadir toprak elementlerinin işlendiği tesislerde montaj hatlarının kurulması, tamir, hata giderme, bakım ve güncelleme işlemlerine ilişkin teknolojilerin transferi de kontrol kapsamına alındı.

Ayrıca, Çin'de üretilen nadir toprak elementlerini ihraç eden yabancı şirketlerin, sivil ve askeri ikili kullanıma sahip ürünlerin ihracatı için Ticaret Bakanlığından lisans alması zorunlu tutuldu.

- **Hindistan hükümeti, elektrikli araçlar ve yenilenebilir enerji sektörlerinde kritik öneme sahip "nadir toprak mıknatısları" üretimini desteklemek için 875 milyon dolarlık yeni teşvik programını onayladı. Hedef, Çin'e olan bağımlılığı azaltmak.** Teşviklerin yardımıyla Hindistan'ın 2030 yılına kadar yıllık 6 bin ton nadir toprak mıknatısı üretebileceği ve bu miktarın ülkenin iç talebini karşılamaya yeteceği öngörülüyor.
- **Petrol ihraç eden ülkelerden oluşan OPEC+ ittifakına üye bir grup ülke, istikrarlı küresel ekonomik görünümü gerekçe göstererek petrol üretiminde küçük bir artışa gitmeyi kabul etti.**

Grupta **Suudi Arabistan ve Rusya'nın yanı sıra Irak, Birleşik Arap Emirlikleri, Kuveyt, Kazakistan, Cezayir ve Umman** yer alıyor. Bir sonraki toplantının 2 Kasım'da yapılması planlanıyor.

- Dünya Bankası, **Avrupa ve Orta Asya, Doğu Asya ve Pasifik, Güney Asya, Orta Doğu, Kuzey Afrika, Afganistan ve Pakistan, Sahra Altı Afrika ile Latin Amerika ve Karayipler ekonomilerine ilişkin raporlarını yayımladı.**

Raporda;

- Avrupa ve Orta Asya'daki ekonomik büyüme yavaşlamış olsa da bölgenin küresel ve bölgesel zorluklara rağmen direncini koruduğu belirtilirken, bölge ekonomisinin bu yıl %2,4 büyümesinin beklendiği, bu oranın geçen yılki %3,7'nin altında olduğu ve bunun Rusya'daki büyüme hızının zayıflamasından kaynaklandığı,
- Doğu Asya ve Pasifik ekonomisinin büyüme hızının bu yıl %4,8 olmasının beklendiği, bu oranın 2024'teki %5'lik büyümenin biraz altında olduğu,
- Bu yıla ilişkin büyüme tahminlerinde Vietnam'ın %6,6 ile öne çıktığı belirtilen raporda, onu %5,9 ile Moğolistan ve %5,3 ile Filipinler'in izlediği,
- Kamboçya ve Endonezya ekonomilerinin bu yıl %4,8 büyümesi beklenirken, Pasifik Adaları ülkelerinin %2,7 ve Tayland'ın %2 büyümesinin öngörüldüğü,
- Çin ekonomisinin ise bu yıl %4,8 ve gelecek yıl %4,2 büyümesinin beklendiği,
- Güney Asya bölge ekonomisinin büyümesinin bu yıl %6,6 ile güçlü olmasının ancak gelecek yıl %5,8'e gerileyerek önemli bir yavaşlama göstermesinin beklendiği,
- Latin Amerika ve Karayipler'in büyüme oranı ise bu yıl %2,3, 2026'da da %2,5 olarak tahmin edildiği bu oranın küresel bölgeler arasında en düşük büyüme oranı olduğu,
- Sahra Altı Afrika ekonomilerinde 2024 yılında %3,5 olan büyümenin bu yıl %3,8'e çıkmasının öngörüldüğü

belirtildi.

AVRUPA BİRLİĞİ (AB)

- Avrupa Komisyonu, **gümrük vergisiz çelik ithalat kotasının yaklaşık %47 azaltılarak yıllık 18,3 milyon tona düşürülmesi ve bu kotayı aşan ithalata uygulanan gümrük vergisinin %25'ten %50'e çıkarılması teklifinde bulundu.** İngiltere, Güney Kore ve İsviçre, söz konusu kararın ihracatlarını büyük ölçüde tehdit etmesi nedeniyle kararla ilgili bir an önce netlik sağlanması ve konuyla ilgili AB yetkilileri ile acil istişare talebinde bulundu.
- Avrupa'nın yılın üçüncü çeyreği itibarıyla en değerli 10 şirketi açıklandı. Bölgede öne çıkan sektörlerin teknoloji ve moda olduğu görüldü. **Hollanda merkezli yarı iletken üreticisi ASML, 375,8 milyar dolarlık piyasa değeriyle listenin zirvesine yerleşti. ASML'i sırasıyla SAP, LVMH Moët Hennessy Louis Vuitton, Prosus, Hermes, Novo Nordisk, L'Oreal, Siemens, Airbus ve Inditex izledi. Hisse senedi fiyatını yılın başından bu yana %56,30 artıran Prosus, Ocak-Eylül ayları arasında en çok kazandıran şirket oldu.**
- AB'nin "Yapay Zekâ Uygulama" stratejisi hakkında yorum yapan VDMA Yazılım ve Dijitalleşme Genel Müdürü Prof. Claus Oetter şunları söyledi: **"Makineler burada kilit nokta:** Avrupa'nın en büyük endüstriyel işvereni, neredeyse tüm sektörler için teknoloji tedarikçisi ve aynı zamanda yapay zekâ kullanıcısı olan makine mühendisliği şirketleri, Avrupa'nın teknolojik

liderliği ve rekabet gücünde önemli bir rol oynuyor. **Yakın tarihli bir VDMA anketi, muazzam potansiyeli doğruluyor:** Şirketlerin %80'inden fazlası için yapay zekâ halihazırda orta ila yüksek stratejik öneme sahip, ancak yalnızca %43'ünün çözümleri mevcut. %48'i ise 2028 yılına kadar bu yolu izlemek istiyor. AB'nin Yapay Zekâ Uygulama stratejisi, pratik yönergeler, açık veri alanları ve finansmana daha hızlı erişim sayesinde bu noktada belirleyici bir destek sağlayabilir. Bununla birlikte, yeniliği engellemek yerine koruyan, kolaylaştırılmış onay süreçlerine, uyumlu standartlara ve güvenilir bir yasal çerçeveye ihtiyacımız var. Bu sağlanabildiğinde yapay zekâ, istihdam yaratan ve Avrupa'nın endüstriyel liderliğini destekleyen bir inovasyon itici gücü haline gelecektir.

ALMANYA

- **Almanya'da sanayi üretimi Ağustos ayında aylık bazda %4,3, yıllık bazda ise %3,9 düşüş gösterdi.** Gerileme oranı, %1 ve %0,9'luk piyasa beklentilerinin çok üzerinde kaldı. Analistler, sanayi üretimindeki belirgin düşüşün otomobil endüstrisinde yaşanan duraklamalara ve üretim geçişleri nedeniyle yaşanan yıllık fabrika kapanışlarına bağladı. **Fabrika siparişleri ise Eylül ayında aylık bazda %0,8 gerileyerek hem piyasa beklentilerinin çok altında kaldı hem de dördüncü kez üst üste azalış gösterdi.** Yayımlanan verilere göre; Eylül ayında ara malı siparişleri %3,0 artış gösterirken, sermaye malı siparişleri %1,5, tüketim malı siparişleri ise %10,3 daraldı. Söz konusu dönemde yurt içi siparişler %4,7 büyürken, ihracat siparişlerinin %4,1 daralmış olması ise dikkat çekti.
- **VDMA'nın son anketine göre; ankete katılan 877 şirketin yaklaşık üçte biri durumu "kötü" veya "çok kötü" olarak değerlendirdi.** Şirketlerin yarısından fazlası (%61) önümüzdeki altı ay içinde durumda herhangi bir değişiklik beklemiyor. Şirketlerin yalnızca beşte biri (%21) önümüzdeki altı ay hakkında iyimser (Temmuz: %29). Yaklaşık %18'i ise durumun kötüleşmesini bekliyor. VDMA Baş Ekonomisti Dr. Johannes Gernandt, sonuçlar hakkında "Makine ve ekipman üretim şirketlerinin içinde bulunduğu ortam son derece zorlu olmaya devam ediyor. ABD ile gümrük vergisi anlaşmazlığı ve Çin'den gelen artan rekabetin yanı sıra, kilit müşteri sektörlerindeki süregelen zayıflık da sektörümüzü giderek daha fazla etkiliyor. **Bir yıldır, ankete katılan şirketlerin %75'inden fazlası otomotiv sektörü açısından kötü, hatta çok kötü bir durum bildirdi.** Bu nedenle, takım tezgahları, robotik + otomasyon ve hassas aletler gibi otomotivle ilgili sektörlerin durum hakkında özellikle kötü bir değerlendirme yapması ve görünümün zayıf olması şaşırtıcı değil" dedi.
- Almanya'nın ihracatında sürpriz düşüş yaşandı. Ekonomistlerin beklentisi **Ağustos'ta ihracatın %0,2 yükselmesi yönündeyken, Almanya'nın ihracatı Ağustos ayında %0,5 geriledi. Ağustos ayında ülkede ithalat da %1,3 düştü.** Böylelikle ticaret fazlası 17,2 milyar euro oldu. Temmuz'da ticaret fazlası 16,3 milyar euro seviyesindeydi.
- **Almanya'dan ABD'ye yapılan ihracatta Ağustos ayında aylık bazda %2,5 düşüş yaşanarak 10,9 milyar euro seviyesine geriledi.** Yıllık bazda ise ihracat geçen yıla kıyasla %20 azalarak, transatlantik ticarete tarifelerin yarattığı baskıyı gözler önüne serdi. Aynı dönemde Almanya, ABD'den ithalatını artırdı; aylık %3,4'lük artışla 8 milyar euro seviyesine çıktı.
- AB çapında 2035'ten itibaren tüm yeni otomobil ve hafif ticari araçların sıfır emisyonlu olmasını öngören ve Avrupa Parlamentosunda kabul edilen düzenlemeye yönelik **Almanya Başbakanı Friedrich Merz**, bu tür bir kesin sınırlamanın teknik olarak uygulanmasının zor, hatta "imkansız" olduğunu ifade ederek, **Almanya hükümeti'nin otomotiv sektörünün sürdürülebilir**

teknolojilere geçişini teşvik edeceğini, ancak bu geçişin esnek bir şekilde ve sektörel realitelere uygun biçimde yapılması gerektiğini vurguladı. Merz, elektrikli ve iklim dostu teknolojilerin AB gündeminde yer alacağını, bu konunun kısa süre içinde Brüksel'de yapılacak Avrupa Konseyi toplantısında ele alınacağını ifade etti.

ABD

- ABD Başkanı Donald Trump, **ABD'ye ithal edilen tüm orta ve ağır hizmet tipi kamyon ve araçlara 1 Kasım'dan itibaren %25 ek gümrük vergisi uygulanacağını açıkladı.** Yeni vergi, dağıtım kamyonları, çöp kamyonları, toplu taşıma araçları, servis araçları, okul servisleri ve tırları da kapsıyor. Trump, geçen ay yaptığı bir açıklamada yeni verginin üreticileri haksız dış rekabetten koruyacağına işaret etmişti. Ticaret Odası ise ABD'nin bu alandaki en büyük beş ithalat kaynağının Meksika, Kanada, Japonya, Almanya ve Finlandiya olduğunu vurgulayarak tüm bu ülkelerin ABD müttefiki olduğunu dile getirmiş ve Ticaret Bakanlığı'nı yeni vergiyi uygulamamaya çağırmıştı.
- ABD'de Hükümetin kapanmasının yarattığı veri boşluklarını doldurmayı amaçlayan **yatırım devi Carlyle'in verilerine göre,** Eylül ayında istihdam artışı esasen sabit kaldı. Şirket, kendilerine ait verilerin aylık sadece 17 bin kişilik istihdam artışı gösterdiğini, bunun Çalışma İstatistikleri Bürosu verilerine yansıyan Ağustos ayındaki 22 binlik artıştan bile daha az olduğunu belirtti. Şirket ayrıca, **temel GSYİH büyümesinin yıllık bazda %2,7 oranında seyrettiğini** belirtti.

Diğer Ülkeler

- Katar Bakanlar Kurulu, **Suudi Arabistan ile Körfez'deki Körfez İş Birliği Konseyi (KİK) ülkelerini bağlayacak demiryolu projesi taslağını onayladı. Suudi Arabistan'ı KİK üyesi diğer Arap ülkeleriyle bağlayacak demiryolu projesi 2 bin 117 kilometrelik olarak planlanıyor.** KİK planlamasına göre, Körfez demiryolu projesinin 2023 yılında tamamlanması hedefleniyor. KİK üyesi Suudi Arabistan, Katar, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn ve Umman arasında ticaret, yatırım ve seyahat hareketliliğinin artmasını hedefleyen demiryolu projesinin, bölge ülkelerindeki limanlar, havalimanları ve sanayi bölgeleri arasındaki ulaşım ağlarını geliştirmeye katkı sunması bekleniyor.
- Rusya, Hindistan'a sattığı Ural petrolündeki indirimi varil başına 2-2,5 dolara yükselterek Hindistan'a yaptığı indirimi neredeyse iki katına çıkardı. **ABD'nin Rus petrolü alımlarını durdurması yönündeki baskısına rağmen Hindistan'ın ithalatını artırması bekleniyor.**

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

- Ember'in yeni raporuna göre; **2025'in ilk yarısında dünya genelindeki rüzgar ve güneş enerjisi santralleri, tarihte ilk kez kömür santrallerinden daha fazla elektrik üretti; bu gelişme küresel enerji sisteminde bir dönüm noktası olarak kaydedildi.** Güneş enerjisi üretimi geçen yıla göre neredeyse üçte bir oranında artarak küresel elektrik talebindeki yükselişin %83'ünü karşıladı; rüzgar enerjisi ise %7'nin biraz üzerinde büyüdü. Yenilenebilir enerjideki artışın büyük kısmı Çin ve Hindistan'dan gelirken ABD ve Avrupa'nın fosil yakıtlara bağımlılığı arttı.
- Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) tarafından hazırlanan **"Sürdürülebilir Kalkınma için Enerji Dönüşüm Minerallerinin Sorumlu Tedarikinin Finansmanı"** raporu yayımlandı. Rapora göre **dünyada kritik mineral çıkarımı 1970'ten beri beş kat arttı.** Güneş panelleri, rüzgar türbinleri ve bataryalar gibi temiz enerji teknolojilerinde kritik minerallerin yoğun şekilde kullanılması, bu minerallere yönelik talebi artırdı. Dünyada temiz enerji dönüşümünün

hızlanmasıyla, kritik mineral talebinin artmaya devam etmesi bekleniyor. Bu kapsamda UNEP, sermaye yoğun ve yüksek riskli bir sektör olan bu alana yönelik sorumlu finansman sağlanması ve yatırımların da bu anlayışla yapılması çağrısında bulunurken, Uluslararası Enerji Ajansı da dünyada 2050'ye kadar net sıfır emisyon hedefine ulaşılabilmesi için kritik minerallere yönelik madencilik yatırımlarının 2030'a kadar 450 milyar dolara, 2040'a kadar ise 800 milyar dolara ulaşması gerektiğini bildiriyor.

- **Dünya Bankası ve T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı arasında yenilenebilir enerji yatırımlarına yönelik yeni bir anlaşma gerçekleştirildi. Toplamda 20 milyar doları aşacak bir bütçe ile aşamalı uygulamalar planlanırken TEİAŞ tarafından yürütülecek "Elektrik İletim Sisteminin Dönüşümü Projesi", Dünya Bankası tarafından sağlanacak toplam 1,5 milyar dolarlık dış finansman paketinin ilk fazını oluşturuyor. Hayata geçirilecek bu proje ile Türkiye'de elektrik iletim altyapısının güçlendirilmesi ve yenilenebilir enerji entegrasyonunun hızlandırılması hedefleniyor.**
- **ABD'nin AB'den çevre mevzuatını gevşetmesi ve ABD'nin CSDDD (Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Tedarik Zinciri Düzenlemesi) gibi düzenlemelerden tutulmasını talep etmesi üzerine Avrupa Komisyonu, mevcut kurallardan taviz verilmeyeceğini net şekilde ilan etti. Komisyon Sözcü Yardımcısı Olof Gill, yasa ve düzenlemelerin müzakereye kapalı olduğunu belirterek AB'nin çizgisinden ödün vermeyeceğini vurguladı.**
- **Avrupa Birliği, "Küresel Geçit" programı ile 2027'ye kadar 400 milyar Euronun üzerinde yatırım yapılmasını planlayarak enerji, ulaşım ve dijital altyapılarda stratejik ortaklıkları artırmayı hedefliyor. Program ile özellikle Afrika'da enerji dönüşüm projelerine yönelik imkânlar sunulacak.**
- **Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) tarafından 7 Ekim'de yayımlanan "Renewables 2025" raporuna göre, güneş enerjisindeki maliyet düşüşleri, izin süreçlerinin hızlanması ve teknoloji gelişiminin etkileri ile birlikte 2025–2030 döneminde devreye alınacak yeni yenilenebilir kapasitenin yaklaşık %80'inin güneş enerjisinden geleceği öngörülüyor.**
- **Avrupa Birliği, kalkınma bankalarının iklim değişikliği odaklı finansman rolünü sürdürmesini destekleyerek bu konuda ABD'nin eleştirilerine karşı duruyor. AB'de iklim finansmanında şeffaflık, risk azaltımı ve kapasite artırımını hedefleyen reformlar gündeme alınarak, çok taraflı kalkınma bankalarının fosil yakıt finansmanını aşamalı olarak azaltması talep ediliyor.**

Kaynakça:

www.tcmb.gov.tr; www.aa.com.tr; www.sanayi.gov.tr; www.vdma.eu; ec.europa.eu/Eurostat;
www.reuters.com; www.kgk.gov.tr; www.yesilekonomi.com; www.temizenerji.org;
www.iklimhaber.org; www.aposto.com; www.ekonomim.com; tr.Euronews.com;
www.bloomberght.com; www.apnews.com; www.ember-energy.org/tr; www.cnbce.com